

**Národní doporučení přístupu k některým označením potravin zejména
ve vztahu k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006
ze dne 20. prosince 2006 o výživových a zdravotních tvrzeních
při označování potravin**

Ze dne 21. 11. 2013

Aktualizováno dne: 6. 6. 2016 - doplněny body 2.7 až 2.17
21. 8. 2017 - doplněny body 2.18 až 2.25
- upraveny body 2.1 a 2.6

Úvod:

Tento dokument představuje neoficiální doporučení přístupu k některým označením používaných při označování potravin ve vztahu k platným právním předpisům a zejména k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 ze dne 20. prosince 2006 o výživových a zdravotních tvrzeních při označování potravin. Dokument byl vypracován na základě konsensu zástupců těchto institucí: Ministerstva zemědělství, Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva průmyslu a obchodu, Státní zemědělské a potravinářské inspekce, Státní veterinární správy, Státního zdravotního ústavu, Rady pro televizní a rozhlasové vysílání a Potravinářské komory ČR. Cílem dokumentu je pomáhat zúčastněným stranám jednotně přistupovat k některým označením uváděným na potravinách. Tento dokument nemá žádný formální právní status a v případě sporu spočívá odpovědnost za výklad práva na soudu.

Pokud jde o označení výživovým nebo zdravotním tvrzením, je jeho uvedení ve spojitosti s potravinou možné pouze za splnění podmínek nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 ze dne 20. prosince 2006 o výživových a zdravotních tvrzeních při označování potravin a uvedení označení výživové hodnoty.

Použité právní předpisy, jiné dokumenty a jejich zkratky:

- Zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o potravinách“);
- Vyhláška č. 113/2005 Sb., o označování potravin a tabákových výrobků, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška č. 113/2005 Sb.“);
- Vyhláška č. 54/2004 Sb., o potravinách určených pro zvláštní výživu a o způsobu jejich použití, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška č. 54/2004 Sb.“);
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 a (ES) č. 1925/2006 a o zrušení směrnice Komise 87/250/EHS, směrnice Rady 90/496/EHS, směrnice Komise 1999/10/ES,

směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/13/ES, směrnic Komise 2002/67/ES a 2008/5/ES a nařízení Komise (ES) č. 608/2004 (dále jen „nařízení (EU) č. 1169/2011“);

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 ze dne 20. prosince 2006 o výživových zdravotních tvrzeních při označování potravin, v platném znění (dále jen „nařízení (ES) č. 1924/2006“);
- Nařízení Komise (EU) č. 432/2012 ze dne 16. května 2012, kterým se zřizuje seznam schválených zdravotních tvrzení při označování potravin jiných než tvrzení o snížení rizika a vývoji a zdraví dětí (dále jen „nařízení (EU) č. 432/2012“);
- Prováděcí pokyny k nařízení č. 1924/2006 o výživových zdravotních tvrzeních při označování potravin – Závěry Stálého výboru pro potravinový řetězec a zdraví zvířat (dále jen „prováděcí pokyny“);
- Prováděcí rozhodnutí Komise ze dne 24. ledna 2013, kterým se přijímají pokyny pro provádění zvláštních podmínek pro zdravotní tvrzení stanovených v článku 10 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 (2013/63/EU) (dále jen „rozhodnutí 2013/63/EU“);
- Registr výživových a zdravotních tvrzení EU: <http://ec.europa.eu/nuhclaims> (dále jen „registr“).
- Seznam **zdravotních tvrzení týkajících se rostlin** - tzv. „on hold seznam“: <http://www.szu.cz/tema/bezpecnost-potravin/zdravotni-tvrzeni?highlightWords=zdravotn%C3%AD+tvrzen%C3%AD>

1. Shrnutí doporučení k aplikaci principu flexibility při používání zdravotních tvrzení:

- a) Zdravotní tvrzení se mají týkat pouze živin, látek, potravin nebo kategorií potravin, na jejichž základě byly povoleny, a nikoli výrobků, které je obsahují.
- b) Použitý text by se měl co nejvíce blížit textům schváleným.
- c) Modifikovaný text musí mít pro spotřebitele stejný význam jako původní schválený - nesmí deklarovat „silnější“ účinky než schválené tvrzení.
- d) Prospěšný účinek deklarovaný ve formě modifikovaného tvrzení musí být srozumitelný pro průměrného spotřebitele.
- e) Modifikované tvrzení nesmí implikovat léčebné účinky.
- f) Upravená formulace zdravotního tvrzení nesmí obsahovat odkazy na příznaky nedostatku či symptomy.
- g) Odkazování na úryvky stanovisek EFSA používat velmi opatrně, aby nebyly zavádějící.
- h) Posuzování, zda je zdravotní tvrzení přijatelné či nikoli, bude prováděno případ od případu s ohledem na kontext a celkovou prezentaci zdravotního tvrzení.

2. Přístup k označením:

2.1 „Plus vápník“, „s vápníkem“, „obsahuje vápník“, „+ vápník“ a podobné

Označení je považováno za výživové tvrzení, které má pro spotřebitele pravděpodobně stejný význam jako v příloze I nařízení (ES) č. 1924/2006 uvedené výživové tvrzení „zdroj [název vitamínu/vitaminů] nebo název [minerální látka/minerálních látek]“.

Při používání výživových tvrzení je obecně slovní flexibilita přípustná, avšak znění musí mít pro spotřebitele stejný význam jako jedno z povolených výživových tvrzení uvedených v příloze nařízení (ES) č. 1924/2006.

Termíny „**plus vitamin nebo minerální látka**“, „**+ vitamin nebo minerální látka**“ a podobné, které navozují dojem, že byl vitamin nebo minerální látka do potraviny přidán, nelze uvádět na potravinách, které není možné obohacovat nebo do kterých nebyl vitamin nebo minerální látka přidány, ale jsou v potravině přítomny přirozeně.

2.2 „Obsahuje probiotika/prebiotika“, „obsahuje probiotickou vlákninu“, „s bifidokulturou“

Označení nejsou považována za zdravotní tvrzení. Označování jsou považována za výživová tvrzení.

Použití tvrzení je možné za splnění podmínek pro užití tvrzení „obsahuje (název živiny nebo jiné látky)“ uvedeného v příloze nařízení (ES) č. 1924/2006 o výživových a zdravotních tvrzeních při označování potravin.

Přístup k tomuto označení může být v jiných členských státech EU odlišný.

2.3 „Obsahuje antioxidanty“

Označení jsou považována za zdravotní tvrzení na základě nařízení (ES) č. 1924/2006 a prováděcích pokynů.

Tvrzení je zdravotním tvrzením, jestliže při jmenování látky nebo kategorie látek se uvádí popis nebo údaj o funkci nebo předpokládaném účinku na zdraví. Odkaz na antioxidanty poukazuje na antioxidační funkci obsažených vitamínů nebo minerálních látek. Zdravotní tvrzení je možné použít pouze v případě, že je uvedeno v seznamu schválených zdravotních tvrzení.

2.4. „Obsahuje inulin“

Označení je považováno za výživové tvrzení.

Při jeho použití je nutné splnit podmínky stanovené pro výživové tvrzení „obsahuje [název živiny nebo jiné látky]“ uvedené v příloze I nařízení (ES) č. 1924/2006.

2.5 „Se sníženým obsahem cholesterolu“

Jedná se o neschválené a tudíž nepovolené výživové tvrzení.

V kontextu nařízení (ES) č. 1924/2006 je cholesterol považován za „jinou látku“. Vzhledem k tomu, že se tvrzení „se sníženým obsahem [název živiny]“ vztahuje pouze na živiny a nikoliv na jiné látky, jedná se o neschválené a tudíž nepovolené výživové tvrzení.

2.6 „Glykemický index s číselnou hodnotou“

Označení není považováno za výživové ani zdravotní tvrzení.

Označení „Glykemický index s číselnou hodnotou“ vyjádřenou konkrétním číselným údajem není považováno za výživové ani zdravotní tvrzení. Jedná se o dobrovolnou informaci nad rámec povinně poskytovaných údajů. Pokud je takové označení uvedeno, musí být podle ustanovení čl. 7 odst. 2 nařízení (EU) č. 1169/2011, možné jeho pravdivost prokázat. Použití termínu „s nízkým glykemickým indexem“ je považováno za neschválené výživové tvrzení, které je v rozporu s nařízením (ES) č. 1924/2006.

2.7 "Zdravá potravina"

Označení je považováno za nspecifické zdravotní tvrzení, které musí být doplněno specifickým zdravotním tvrzením.

V souladu s článkem 1 odst. 3 kapitoly 1 nařízení (ES) č. 1924/2006 ochranná známka, obchodní značka nebo reklamní název, které lze považovat za výživová a zdravotní tvrzení, mohou být při označování a obchodní úpravě potravin nebo v reklamách na potraviny použity, aniž by prošly schvalovacími řízeními podle tohoto nařízení, pokud je takové označení, obchodní úprava nebo reklama doplněna o odpovídající výživové a zdravotní tvrzení, které je v souladu s tímto nařízením. Podle článku 10 odst. 3 nařízení (ES) č. 1924/2006 musí být nspecifické zdravotní tvrzení, za které lze text "zdravá potravina" považovat, doplněno schváleným zdravotním tvrzením. Na základě výše uvedeného by mělo být logo "Zdravá potravina" doplněno specifickým zdravotním tvrzením v souladu s výše uvedenými články nařízení.

2.8 "Zdravá (název potraviny)", "Pro dobré zdraví", "Cesta ke zdraví", "Denně pro zdraví", "Pro vaše zdraví" a podobné

Označení je považováno za nspecifické zdravotní tvrzení na základě čl. 10 odst. 3 nařízení (ES) 1924/2006 a odst. 3 rozhodnutí (2013/63/EU). Při použití nspecifického zdravotního tvrzení je nutné toto tvrzení doplnit nejméně jedním schváleným specifickým zdravotním tvrzením. Konkrétními případy může být označení "zdravý jogurt" nebo jogurt pro vaše zdraví" doplněné specifickým tvrzením z nařízení (EU) č. 432/2012

2.9 "Fit/Fitness", "Active", "Wellness" a podobné

Označení není považováno za zdravotní ani za výživové tvrzení. Označení je považováno za prosté sdělení.

2.10 "Zdravý životní styl"

Sdělení o významu různorodé a vyvážené stravy a zdravého životního stylu je povinnou informací, která musí doprovázet zdravotní tvrzení dle požadavku článku 10 odst. 2 písmo a) nařízení (ES) č. 1924/2006. Zdůrazňuje, že spotřebitelé by si měli být vědomi skutečnosti, že tato konkrétní potravina by měla být součástí různorodé a vyvážené stravy a neměla by být konzumována nadměrně nebo v rozporu s dobrými stravovacími návyky, a že konzumace potraviny nesoucí takové zdravotní tvrzení v rámci různorodé a vyvážené stravy tvoří pouze jeden aspekt zdravého životního stylu. Pokud je toto sdělení uvedeno

na potravině samostatně, není považováno za zdravotní tvrzení a přístup je stejný jako v případě označení "Fit/Fitness" a "Wellness".

2.11 "zdravější (název potraviny)"

Jedná se o nepovolené srovnávací zdravotní tvrzení. Srovnávací zdravotní tvrzení nejsou uvedena na seznamu povolených zdravotních tvrzení, a proto není možné je používat.

2.12 K označení "DIA", "vhodné pro diabetiky"

Článek 32 preambule nařízení EP a Rady (EU) č. 609/2013 o potravinách určených pro kojence a malé děti, potravinách pro zvláštní lékařské účely a náhradě celodenní stravy pro regulaci hmotnosti uvádí, že co se týká zvláštních ustanovení pro potraviny pro osoby s poruchami metabolismu sacharidů (diabetes), zpráva Komise určená Evropskému parlamentu a Radě ze dne 26. června 2008 o potravinách pro osoby s poruchami metabolismu sacharidů (diabetes) dospěla k závěru, že pro stanovení zvláštních požadavků na složení potravin pro tyto osoby chybí vědecký základ. Osoby s poruchami metabolismu sacharidů mohou konzumovat všechny potraviny za předpokladu, že budou informovány o energetické hodnotě potraviny a o obsahu cukrů v této potravině, kdy na základě těchto informací budou schopny samy upravovat přívod cukru a sestavit vhodný jídelníček. Současně platí, že by si měly vybírat zdravou výživu, přičemž by měly být schopny tak činit z běžných potravin. Na základě výše uvedeného jsou označení "DIA", "vhodné pro diabetiky" považována za označení, která nejsou v souladu s ustanovením čl. 7 odst. 1 písm. a) a b) nařízení (EU) č. 1169/2011.

Zpráva Evropské komise je dostupná na webové stránce:

<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2008/CS/1-2008-392-CS-F1-1.Pdf>

2.13 Možnost použití zdravotních tvrzení podle čl. 13 odst. 1 nařízení (ES) č. 1924/2006 i na potravinách určených pro děti a např. i na počáteční a pokračovací kojenecké výživě v návaznosti na zdravotní tvrzení podle čl. 14 odst. 1 písm. b).

Na počáteční kojenecké výživě lze zdravotní tvrzení uvádět pouze v rozsahu § 6 odst. 5 vyhlášky č. 54/2004 Sb., o potravinách určených pro zvláštní výživu a o způsobu jejich použití. Použití zdravotních tvrzení podle čl. 13 odst. 1 nařízení (ES) č. 1924/2006 na pokračovací kojenecké výživě a výživě pro malé děti je možné za předpokladu splnění podmínek užití pro konkrétní zdravotní tvrzení. Výživové nebo zdravotní tvrzení na pokračovací kojenecké výživě a výživě pro malé děti lze použít za podmínek stanovených nařízením (ES) č. 1924/2006 (§ 9 odst. 2, písm. c) vyhláška č. 54/2004 Sb.).

2.14 Srovnávací tvrzení

V souladu s článkem 9 kapitoly 1 nařízení (ES) č. 1924/2006 srovnávací tvrzení, aniž je dotčena směrnice 84/450/EHS, smějí se srovnávat pouze potraviny stejné kategorie, s přihlédnutím k sortimentu potravin dané kategorie. Uvede se rozdíl v množství živiny nebo energetické hodnotě a srovnání se vztahuje na stejné množství potraviny. Srovnávací výživová tvrzení porovnávají složení dotyčné potraviny se sortimentem potravin stejné kategorie včetně potravin jiných obchodních značek. Na základě výše uvedených ustanovení by mělo být složení výrobku, který je označen srovnávacím výživovým tvrzením, primárně

porovnání s klasickým výrobkem daného provozovatele potravinářského podniku a s podobným výrobkem jiných obchodních značek. Srovnány by měly být podobné výrobky např. výrobky bez příchutě, výrobky s příchutí a podobně. Jde-li například o situaci, kdy by OVESNÁ KAŠE LIGHT označená výživovým tvrzením „-30%" a "light" měla větší energetickou hodnotu a vyšší obsah cukrů než OVESNÁ KAŠE od téže firmy, lze na tento případ nahlížet jako na nekalou obchodní praktiku podle § 5 zákona č. 634/1992 Sb. o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů.

2.15 Lze u přípravku obsahujícího β -karoten (nemá žádné schválené zdravotní tvrzení) uvést, že je provitaminem vitamínu A a dále vyjmenovat zdravotní tvrzení schválená na vitamín A?

β -karoten je dle nařízení EP a Rady (ES) č. 1925/2006, v platném znění přílohy II jednou z forem vitamínu A, která může být do potravin přidávána. Zdravotní tvrzení schválené pro vitamín A tak může být použito za předpokladu, že bude β -karoten přepočten na vitamín A a jeho množství bude odpovídat podmínkám pro použití daného zdravotního tvrzení.

2.16 Tvrzení k tzv. krabičkovým dietám

Tvrzení použitá ve vztahu k "dietnímu programu" jsou mimo působnost nařízení (ES) č. 1924/2006. Je však nutné vždy posuzovat každé uvedené tvrzení individuálně a zároveň v kontextu celkového označování. V případě, že je výživové nebo zdravotní tvrzení uvedeno ve vztahu ke konkrétní potravíně (krabičce) je nutné postupovat podle podmínek nařízení (ES) č. 1924/2006.

2.17 "Se zvýšeným obsahem aminokyseliny L-leucin"

Označení je považováno za výživové tvrzení. Při jeho užití je nutné splnit podmínky pro užití výživového tvrzení "se zvýšeným obsahem (název živiny)" uvedeného v seznamu výživových tvrzení podle nařízení (ES) č. 1924/2006.

2.18 Možnost použití výživových a zdravotních tvrzení dle nařízení (ES) č. 1924/2006 při označování minerálních vod

Nařízení (ES) č. 1924/2006 lze použít obecně na všechny potraviny tedy i na přírodní minerální vody. Pouze v případě, že se tvrzení týká látky, pro kterou je stanoven limit v nařízení (ES) č. 1924/2006 a odlišný limit zvláštním požadavkem směrnice 2009/54/ES, se aplikuje specifický požadavek směrnice, která je transponována do vyhlášky č. 275/2004 Sb., o požadavcích na jakost a zdravotní nezávadnost balených vod a o způsobu jejich úpravy, ve znění pozdějších předpisů.

2.19 Možné označení zdravotními tvrzeními u doplňků stravy určených na klouby s vitamínem C

V současné době není podle nařízení (ES) č. 1924/2006, schváleno žádné zdravotní tvrzení týkající se účinků kolagenu. Z tohoto důvodu lze zdravotní tvrzení vztahovat jen k vitamínu C. Z celkového vyznění tvrzení musí být jasné, že účinky jsou připisovány vitamínu C a nikoli kolagenu. V případě, že by byly doplňky stravy na klouby s vitamínem C označeny

nespecifickým zdravotním tvrzením, které se týká kloubů nebo pojivové tkáně, musí být tato tvrzení dále doplněna minimálně jedním schváleným zdravotním tvrzením k vitamínu C:

Vitamin C přispívá k normální tvorbě kolagenu pro normální funkci kostí.

Vitamin C přispívá k normální tvorbě kolagenu pro normální funkci chrupavek.

Použití slova „vaziva“, pro která není v souvislosti s vitamínem C schváleno žádné zdravotní tvrzení, není možné.

2.20 Podmínky použití výživového tvrzení: „zdroj omega-3 mastných kyselin“ a podobných tvrzení, pro jejichž použití je podmínkou přítomnost nejenom jedné látky, případně více látek v určitém poměru / množství

Tvrzení, že se jedná o potravinu, která je zdrojem omega-3 mastných kyselin a jakékoli tvrzení, které má pro spotřebitele pravděpodobně stejný význam, lze použít pouze tehdy, obsahuje-li produkt alespoň 0,3 g kyseliny alfa-linolenové na 100 g a na 100 kcal nebo alespoň 40 mg celkového obsahu kyseliny eikosapentaenové a kyseliny dokosahexaenové na 100 g a na 100 kcal. V blízkosti tabulky výživových hodnot se uvede údaj o množství omega-3 mastných kyselin v souladu ustanovením článku 7 nařízení (ES) č. 1924/2006. Údaj o množství jednotlivých mastných kyselin není nutné v označení uvádět z toho důvodu, že schválené výživové tvrzení deklaruje „zdroj omega-3 mastných kyselin“ a nikoliv zdroj jednotlivých mastných kyselin. Pro účely kontroly dozorového orgánu, musí mít PPP k dispozici dokumentaci potvrzující množství omega mastných kyselin ve výrobku. Ověření pravdivosti tvrzení provádí dozorový orgán laboratorním vyšetřením stanovující množství kyseliny alfa-linolenové nebo celkový obsah kyseliny eikosapentaenové a dokosahexaenové.

2.21 Možnost označení potravin pro sportovce v souvislosti s nabytím účinnosti nařízení (EU) č. 609/2013 o potravinách určených pro kojence a malé děti, potravinách pro zvláštní lékařské účely a náhradě celodenní stravy pro regulaci hmotnosti a o zrušení směrnice Rady 92/52/EHS, směrnic Komise 96/8/ES, 1999/21/ES, 2006/125/ES a 2006/141/ES, směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/39/ES a nařízení Komise (ES) č. 41/2009 a (ES) č. 953/2009

V souvislosti s nabytím účinnosti nařízení (EU) č. 609/2013 (dne 20. 7. 2016) proběhne novelizace vyhlášky č. 54/2004 Sb. o potravinách určených pro zvláštní výživu a o způsobu jejich použití, kdy kategorie potravin pro sportovce a při zvýšeném tělesném výkonu bude zrušena. Potraviny tohoto typu bude nutné převést do jiných kategorií, kterými mohou být například doplňky stravy nebo obohacené potraviny. Označení „potraviny pro sportovce“ bude považováno za obecné sdělení, které musí splňovat zejména podmínky článku 7 nařízení EP a Rady (EU) č. 1169/2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, v platném znění.

Podrobnější informace k vybraným druhům potravin je možné najít na následující webové stránce: http://www.mzcr.cz/Verejne/dokumenty/vybrane-druhy-potravin-obecna-informace_12368_3461_5.html

2.22 Přístup k léčebným tvrzením uvedených na seznamu On Hold

Léčebná tvrzení uvedená na seznamu On Hold v anglické i české verzi překladu jsou v rozporu s článkem 7 odst. 3 nařízení EP a Rady (EU) č. 1169/2011 o poskytování

informací o potravinách spotřebitelům, v platném znění. Ten stanoví, že s výhradou odchylek stanovených v právních předpisech Unie, které se vztahují na přírodní minerální vody a na potraviny určené pro zvláštní výživu, nesmějí informace o potravině připisovat jakékoli potraviny vlastnosti umožňující zabránit určité lidské nemoci, zmírnit ji nebo ji vyléčit, ani na tyto vlastnosti odkazovat. Dle uvedeného ustanovení není možné taková tvrzení i přes skutečnost, že jsou součástí seznamu On Hold, při označování potravin používat.

2.23 Možnost použití termínu „Fat burner – spalovač tuku“

Označení je považováno za nespécifické zdravotní tvrzení na základě čl. 10 odst. 3 nařízení (ES) 1924/2006. Při použití nespécifického zdravotního tvrzení je nutné toto tvrzení doplnit nejméně jedním relevantním schváleným specifickým zdravotním tvrzením.

2.24 Možnost použití termínu „na pročištění“

Označení je považováno za nespécifické zdravotní tvrzení na základě čl. 10 odst. 3 nařízení (ES) 1924/2006. Při použití nespécifického zdravotního tvrzení je nutné toto tvrzení doplnit nejméně jedním relevantním schváleným specifickým zdravotním tvrzením.

2.25 Přístup k tvrzení „s nízkou energetickou hodnotou“ v případě, že je dále při označení výrobku nesoulad mezi přepočtem kcal a kJ

V případě, že je splněna jedna z hodnot uvedená v podmínkách schváleného výživového tvrzení „s nízkou energetickou hodnotou“, jsou podmínky uvedení jmenovaného tvrzení považovány za splněné.

Tvrzení, že se jedná o nízkoenergetickou potravinu, a jakékoli tvrzení, které má pro spotřebitele pravděpodobně stejný význam, lze použít pouze tehdy, neobsahuje-li produkt více než 40 kcal (170 kJ)/100 g v případě potravin pevné konzistence nebo více než 20 kcal (80 kJ)/100 ml v případě tekutin. V případě stolních sladidel se použije limit 4 kcal (17 kJ) na porci, se sladivými vlastnostmi odpovídajícími 6 g sacharózy (přibližně 1 kávová lžička sacharózy).